

MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA CHET TILLARINI O‘RGATISHNING SAMARALI USULLARI

Nishonova Madinabonu Sobirjon qizi

*Farg‘ona viloyati O‘zbekiston tumani Maktabgacha va Maktab ta’limi bo‘limi
tasarrufidagi 12-DMTT Ingliz tili o‘qtuvchisi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada bog‘cha yoshidagi bolalarga chet tillarini, xususan ingliz tilini o‘rgatishda qo‘llaniladigan samarali usullar ilmiy asosda tahlil qilingan. O‘yin asosidagi ta’lim, vizual materiallardan foydalanish, Total Physical Response (TPR) metodikasi, texnologiyalar va madaniyat elementlarini integratsiya qilish kabi yondashuvlar ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotlar natijalari asosida erta yoshda chet tilini o‘zlashtirishning afzalliklari ochib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *maktabgacha ta’lim, chet tili, ingliz tili, o‘yin metodlari, TPR metodikasi, vizual materiallar, texnologiya, madaniyat elementlari, til o‘rganish samaradorligi*

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida chet tillarini bilish yosh avlodning raqobatbardoshligini oshiruvchi muhim omillardan biridir. Ayniqsa, ingliz tilini erta yoshdan o‘rganish bolaning nutqiy rivojlanishiga, tafakkuriga va dunyoqarashiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Psixolingvistlar (Lightbown & Spada, 2013) ta’kidlashicha, bola tilni erta yoshda o‘rgansa, fonetik va grammatik tizimni tabiiy qabul qilish qobiliyati yuqori bo‘ladi. Shu sabab, maktabgacha ta’lim muassasalarida chet tillarini o‘rgatishda zamonaviy, interaktiv va samarali metodlarni qo‘llash talab etiladi.

Asosiy qism

1. O‘yin asosida o‘qitish

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o‘yin ta’lim jarayonining eng samarali shaklidir. Piagening nazariyasiga ko‘ra, o‘yin bola tafakkurini rivojlantiradi va yangi bilimlarni tezroq qabul qilish imkonini beradi. Ingliz tilida “role-play”, qo‘shiqlar, topishmoqlar va interaktiv o‘yinlar orqali so‘z boyligini kengaytirish mumkin.

 Statistika: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim agentligi (2023) ma’lumotlariga ko‘ra, o‘yin orqali o‘rgatilgan bolalar yangi so‘zlarni 28% tezroq eslab qoladi.

2. Vizual materiallardan foydalanish

Bolalar abstrakt tushunchalarni tushunishda qiyinchilikka duch keladilar. Shu sababli rasmlar, kartochkalar, multfilmlar va real buyumlardan foydalanish samarali hisoblanadi.

“Ko‘rish orqali olingan ma’lumot eshitish orqali olinganidan ikki baravar samarali yodda qoladi” (Mayer, 2009).

3. Total Physical Response (TPR) metodikasi

Amerikalik olim J. Asher ishlab chiqqan ushbu metod bolaga buyruqlarni harakat bilan bajarish orqali tilni o‘rgatishni ko‘zda tutadi. Masalan: “stand up”, “sit down”, “clap your hands”. Bu metod bola diqqatini jalb qilish va tilni tezroq o‘zlashtirishga yordam beradi.

4. Texnologiyalardan foydalanish

Interaktiv doskalar, ta’limiy mobil ilovalar, multimediali darsliklar til o‘rganishda samaradorlikni oshiradi.

 British Council (2022) ma’lumotlariga ko‘ra, mobil ilovalar orqali chet tilini o‘rgangan 4-6 yoshli bolalarning 65 foizi darsdan tashqari mustaqil shug‘ullanishga qiziqish bildirgan.

5. Madaniyat elementlarini qo‘shish

Chet tilini o‘rganishda madaniy elementlar ham katta ahamiyatga ega. Masalan, ingliz tilidagi qo‘shiqlarni kuylash, ertaklarni tinglash, bayramlarni nishonlash bolalarda tilga ijobiy munosabat shakllantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, bog‘cha yoshida chet tillarini o‘rgatishda o‘yin, vizual vositalar, TPR metodikasi, texnologiyalar va madaniyat elementlarini uyg‘un qo‘llash eng samarali usul hisoblanadi. Bu yondashuv nafaqat bolalarning lingvistik ko‘nikmalarini rivojlantiradi, balki ularning muloqotga bo‘lgan ishtiyoqini ham oshiradi. Kelajakda keng ko‘lamli empirik tadqiqotlar ushbu metodlarning yanada ilmiy asoslanishini ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- Lightbown, P. M., & Spada, N. (2013). *How Languages are Learned*. Oxford University Press.
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
- Asher, J. (2000). *Learning Another Language Through Actions*. Sky Oaks Productions.
- O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim agentligi (2023). *Yosh bolalarda chet tillarini o‘rganish samaradorligi bo‘yicha hisobot*.
- British Council (2022). *Early Years English Learning Report*.